

– Vit mugu sjálvi gera okkurt. Hin eldri, einsvæl og hin yngri, má sjálvur vera virkin, og fáa sær áhugamál. Og tað ber til hjá øllum, sum hava førleikan. Soleiðis kunnu vit skapa okkum sjálvum góð ellisár, og samstundis verða eitt vælsignilsi fyri okkum sjálvi, og okkara medmenniskjum

ÁKI BERTHOLDSEN

Á eldradegnum á Tvøroyri seinasta leygardag, tosaði Heri Joensen, prestur í Vági, við pensjónistarnar um lívsvirði og týðningin av at hava eitt innihald í lívinum.

Heri Joensen segði, at hann fór at draga eitt sindur av tí visindaliga um ellina og tað at eldast fram.

Men samstundis fór hann at draga ymiskt fram úr heimliga umhvørvinum, úr lívinum í Føroyum í dag og áður, tí sum okkum kunnugt, er tað nógv broytt.

Tað hevur stóran týðning at eldast væl

– Vit eldast øll. Lívinum fylgir tað at eldast. Tí hevur tað alstóran týðning at eldast væl.

– At vera ungur í anda ber væl til, men hitt øvugt hendir eisini fyri yngri fólk, tey gerast gomul fyri tíðina, tey steðga upp.

Heri Joensen segði, at vit kenna dømi um fólk, sum blomstraðu og vóru skapandi á heilt høgum aldri.

Churchill skrivaði sínar søgubøkur á gamalsaldr, níti ára gamalur skrivaði Knut Hamsun, heimskendar skaldsøgur men ikki nýttist okkum at leita longri enn til okkara egna William Heinesen, sum var skapandi og virkin allar sínar dagar.

– Og nú legði so Móðir Theresa frá sær, virkin til hon var 87 ára gomul.

– Hesi hava lagt nógv eftir seg til okkum áttarlið.

Vágsprestur segði, at hetta vóru nøkur dømi um fólk, ið høvdu andalig evni óskerd alla sína tíð. Helst tí, at tey vóru upptikin av tí, sum fyrirfórst rúndanum tey.

– Visindaliga er elli ein sergrein í sálfrøðina sum nevnt gerontologi.

– Hesi vínsdi fáast við elliseyðkenning hjá lívverum, serliga fólk, og tær taka fram nøkur felags eyðkenning við støði í tí samfelag, vit liva og virka í.

– Samfelag okkara broytist, og tað skjótari, enn vit

“Ikki ber til at halda hús við ongari morreyðari ær”

– Tey gomlu hugsadu ikki altíð so nógv um lønsemið. Tey hugsadu meir um lívsvirði, tað at skapa nakað, heldur at sita óvirkin, sum var hildið at vera ein ódygd tá á døgum. Nú er ein onnur tíð, enn tá ið tað ikki bar til at halda hús við ongari morreyðari ær.

mangan megna at fylgja við.

– Av hesum broyst lívsvirðini eisini.

– Tað, sum fyrr varð hildið at hava alstóran týðning, hevur als ongan týðning fyri tey, sum yngri eru nú.

– Av hesum sama kanna tað mangan verða ringt hjá teimum eldru og teimum yngri áttarliðunum at skilja hvørt annað.

Heri Joensen segði, at eitt dømi um hetta er ullin og lønsemið í henni.

– Hvør leitar í dag eftir lesull. Og valla er hon í mongum eygum neyvan

verd ta olju ið fer til at brenna hana.

Sjálvur er hann føddur mitt í fimtiárunum, men hann minnst væl at tey eldru úti í Svinoy, haðani hann er ættaður, nappaðu, karaðu, spunnðu og bundu hesar vælsignaðu hosurnar og tryggjurnar.

– Tað vil siga, at ullin fór við einum fittum parti av tíðini hjá teimum eldru.

– Kanska hugsadu tey ikki so nógv um lønsemið í hesum. Kanska var tað meiri lívsvirði í hesum at skapa, sum lá teimum fremst í huga, heldur enn at

sita fyrri einki, sum tá var mett at vera ein ódygd.

Heri Joensen sigur, at hann minnst ein eldri bygðarmenn sum segði at mamma hansara einaferð hevði tikið soleiðis til, at „tað ber ikki til at halda hús við ongari morreyðari ær“.

– Í dag hugsar eingin soleiðis, hóast hetta ikki er so langt síðani. Men hetta vísir, hvussu skjótt alt broytist.

Hann sigur, at nú falklendingar vóru her uppi og skuldu læra seg at hagraiðsa seyðakjøtt, tí teir tveittu alt burtur, og brúktu bara ullina av seyði, hevði hann hugs-

að, at kanska kundu føroyingar gjørt ein góðan handil við at latið teimum ullina, so kundu vit fingið kjøtt afturfyri.

Prestur greiddi frá kenda sálfrøðinginum Erik H. Erikson, sum í sínum menniskjalívssrannsóknnum legði dent á tey ymsu aldurstigini, og hvat eyðkendi tey.

Hann segði, at útfallini vóru antin positiv ella negativ.

– Sjálvandi var ynskiligt, at útfallini vóru positiv, so at vit í einum og hvørjum aldurstigini hildu lívið vera vert at liva.

– Tí at lívsvirði eru altíð tað, sum gevur lívinum meining.

– Men vandin fyri at steðga upp, lúrir eisini. Ja, møguleikin er at steðga upp ungur, missa áhugan, og so ikki koma víðari.

– Tí sigur hann, at í einum og hvørjum aldurstigini verður hin einstaki sum menniskja, noyddur at meta, at góðtaka tað, sum farið er, góðtaka, at hetta var, og er lívið, og at hugsa sum so, at hevði eg livað umaftur, so hevði eg gjørt tað, sum eg gjørdi.

– Hetta er tað positiva útfallið.

Hitt negativa útfallið er, at hugsa sum so, at „hevði eg liva umaftur, so skuldi eg gjørt tað ella tað.“

– Og tá er skjótt at verða beiskur og at knarra inn á ungdomin, sum ikki altíð er eftir okkara høvði.

Mangan hevur Abraham í Gamla Testamenti verið brúktur sum dømi um tað positiva útfallið.

Tað stendur, at hann fór í friði hiðani, merktur av lívdøgum, fólði seg ríkiliga vælsignaðan, nøgdur við lívið og seg sjálvan og so at verða kallaður Guðs vinur.

Tað vendist ikki aftur

Heri Joensen segði, at vit mugu gera okkum greitt, at samfelagið broytist við rúðandi ferð, og har vendist ikki aftur, antin vit vilja tað ella ei.

– Tí er tað góður eginleiki fyri ungan, einsvæl og eldri, at duga at umstilla seg til ymisk víðurskiifti.

– Men vit mugu hava í huga, at hin yngri hevur lættari við at umstilla seg enn hin eldri. Tað vil siga, at persónleiki okkara stívnar við árunum, kanska verða vit treiskari, og vit hava verri við at broyta lívsháttum og vanum, sum vit eldast.

– Men eisini hetta er vert at hava huga, at lívsvirði, og tað, sum vit halda hevur alstóran týðning, heldur onkur annar hevur minni at siga, og øvugt. Og vit noyðast at finna okkum í hesum hugafarsbrokkinginum í samfelagnum

Undir torvhúsveggjum - aðrenn teiduna

Heri Joensen segði, at nøkur av dyrabarastu minnum hann hevur frá óvitaðum eru dagarnir úti á heidini.

– Tá skein sólin altíð, -i høgumun- og fuglurin læt.

– Lívsvirðini, fyrri óvitan í hvussu so lógu í ánni og í vatninum saman við leikfeløgum, ið hugsadu eins og eg sjálvur.

– Heimurin var ikki størri enn so, enn at í vatninum var báði Amerika Grønland, Ísland, Svinoyggj o.s.f.

Í hamrinum omanfyri bygðina var øll Svinoyggj við sínum hagarportum og vit høvdu horn til seyð.

– Smábátadróður var eisini og børn fylgdu við, hvat teir fingi, og vit fiskaðu seiðamurtar á bryggjunni.

– Genturnar spældu við kjálkamuur av tí at mamm-